

EFTIRLIT OG FORMYNDARÍ FRAM UM ÁLIT OG ÁBYRGD

Vælfærdarsamfélagið er undir ógvusligum trýsti. Vinnulívið er um at kvalast í eftirliti og órímlig krøv verða sett tí almenna til at veita umsorgan og tænastr. Krøvini sláa lættliga botnin úr landskassanum. Men er tað neyðugt at tað almenna veitir dýrar tænastr og fremur strangt eftirlit, ella er talan um marglæti og formyndari?

RÓGVI NYBO

Seinastu vikurnar hava vit í Sosialinum varpað ljós á krakkaveldi og á almenna yvirbygnaðin í Føroyum. Vit hava millum annað varpað ljós á hvussu vinnulívið upplivir at tað verður kært í almennum eftirliti, og at fyrirkur og einstaklingar tora ikki altíð at tala at, tí tey óttast avleiðingarnar.

Vit hava eisini varpað ljós á hvussu almennar sparingar ofta eru gykl fyrri skattgjaldarum, meðan starvsfólk koma inn og verða flutt runt í almennum rundkoyringini, og ongantíð verða flutt út aftur. Úrslitið er ein almenn fyrising, sum bara bólgar.

Hetta gevur høvi til at hyggja eftir og spyrja, hvat er veruliga endamálið við vælfærdarsamfélagnum. Hvussu eru vit komin inn í hesa ringrásina, hvørjar eru høvuðsuppgávurnar hjá tí almenna og hvat kann tykjast meira sum marglæti og hugnaður enn ein verulig uppgáva fyrri vælfærdarsamfélagið. Tað varpa vit ljós á hesa ferð.

Fjálgt formyndari

Upprunaliga er vælfærdarsamfélagið bygt í einari hugsjón um eitt samfélag, ið samhaldsfast heldur hondina undir øllum sínum borgarum og loftar teimum veiku,

Skera vit hinvegin inn á bein í tí almenna og taka burtur alt tað hugnaliga, makliga og marglætiskenda, samstundis sum vit avtaka fleiri av teimum eftirlitskipanum, vit hava sett í verk, hvat stendur tá eftir av vælfærdarsamfélagnum?»

eldru, sjúku og teimum óhepnu, ið av einari ella aðrari orsök ikki megna at forsyrgja sær sjálvum í styttri ella longri tíðarskeið.

Sum liður í hesum útbygdu Norðurlondini, sum eru ímyndin av almenna vælfærdarsamfélagnum, á øllum vælfærdarøkjum í samfélagnum og lótu dynnar upp, soleiðis at eingin varð forðaður av fíggjarligum orsökum. Alment og ókeypis heilsuverk, almenn og ókeypis atgongd til skúlagongd, seinni eisini eldrarøkt, pensjónir til tey eldru, ið ikki orkaðu at arbeiða meira og onga uppsparing áttu, og so framvegis.

So líðandi er vælfærdarsamfélagið tó vordíð alsamt meira umfevnandi. So hvørt sum tað almenna vælfærdarsamfélagið verður bygt út, verða nýggj krøv sett til uppáftur fleiri tænastr og meira ella minni ókeypis móguleikar. Krøvini koma frá fleiri síðum.

Politikarar lova gjarna at útbyggja í eystur og vestur fyrri tína atkvøðu. Borgarar, ið hava dagliga sambandið við almennar stovnar seta eisini fram fleiri krøv. Og almennir stovnar vilja sjálvandi eisini ganga á odda og veita nýggjar tænastr til teirra viðskiftafólk.

Men so líðandi eru vit eisini farin úr einum vælfærdarsamfélag, ið heldur hondina undir teimum veiku, sjúku, óhepnu og eldru til eitt formyndarasamfélag, ið hevur

ovurumsorgan og tekur ábyrgd av herðunum á vanligum fólk.

Eitt dømi um slíkt – sum tó bert er úr rúgvuni – finna vit í Arbeidsloysissskipanini, ALS. Har ALS upprunaliga er ein skipan, har arbeidsleys skrivaðu seg og sínar førleikar upp, arbeidsgevarar komu inn at leita eftir fólk við førleikum teimum tørvaði og starvsfólkini settu báðar partar í samband við hvønn annan, so hevur skipanin í dag nakrar heilt øðrvísi tænastr og tilboð til arbeidsøkjandi, ið fara munandi víðari enn at veita fíggjarligan stuðul, virka fyrri bøttum móguleikum hjá arbeidsleysum at fáa arbeiði og at umsita arbeidsávísing, sum tað stendur í endamálsorðingini fyrri ALS.

Er tú arbeidsleysur í dag, stendur tær í boði at fara á førleikamennandi skeið, at fara til verka á fimm ymsum breytum í Fjølsmiðjuni hjá ALS uppi á Hjalla og fáa nýggjar førleikar, fríska upp gamlar førleikar, fáa sosiala samveru, lættari atgongd til arbeids-tilboð, atgongd til málsviðgera, kveikjarar og virkisráðgevar.

ALS hevur eisini skipað fyrri at senda fólk í starvsvenjing hjá privatum fyrirkurum upp til fimm mánaðir við løn frá ALS. Harafturat hevur ALS áður skipað fyrri kvøldsetum, har varpað verður ljós á tilveruna sum arbeidsleysur við framløgum og sjónleiki.